

A munkaerőköltség alakulása, 2011–2013

Tartalom

Bevezetés.....	1
1. A munkaerőköltség alakulása.....	1
1.1. Havi munkaerőköltség.....	1
1.2. A munkaerőköltség változása.....	2
2. A munkaerőköltség 2013-ra vonatkozó becslése.....	3

Bevezetés

A munkaerővel kapcsolatos ráfordítások térbeli és időbeni alakulásának vizsgálata fontos információ mind a hazai, mind a nemzetközi munkaerőpiacon. A munkaerőköltség fogalma tágabb, mint az annak jelentős részét kitevő, a hazai munkaügy-statisztikai rendszerben megfigyelt kereset. A munkaerőköltség az alkalmaztatás költségét jelenti, tehát minden olyan, a munkáltatót terhelő kötelezettséget felölel, ami a munkaerő alkalmazásával kapcsolatosan felmerül.

A munkaerő költségével kapcsolatos információk a munkáltatókon kívül a munkavállalókat és munkaerő-piaci politikát alakítókat döntéseit is befolyásolják. A kormány kompetenciája az élők munkáinak terheinek alakítása: a munkáltatók számára kötelezően előírt járulékok mértékének meghatározása, a vállalkozók által nyújtandó, rendeletek által előírt juttatások körének, feltételeinek, illetve maximális mértékének előírása. A munkavállalók, nemcsak egyéni munkaerő-piaci döntéseikkel vannak jelen, hanem érdekvédelmi testületeiken keresztül állandó szereplői az ágazati vagy helyi érdekegyeztető fórumoknak.

A munkaerőköltség tartalmazza:

- a munkavállalók munkájának ellenértékéért kifizetett összeget (keresetet),
- a nyugdíj- és egészségbiztosítás munkáltató által átvállalt terheit, hozzájárulását a munkanélküliség kezeléséhez, hozzájárulását a csökkent munkaképességűek foglalkoztatását szolgáló alapokhoz,
- a különféle természetbeni és szociális juttatásokat, illetve
- a költségtérítéseket és a továbbképzéssel kapcsolatos költségeket.

A foglalkoztatással kapcsolatos költségeket a munkadíjhoz vagy a foglalkoztatott létszámhoz kapcsolódó adótevételek növelik, a foglalkoztatás elősegítését szolgáló bér- és járuléktámogatások pedig csökkentik.

1. A munkaerőköltség alakulása

1.1. Havi munkaerőköltség

2012-ben a havi átlagos munkaerőköltség a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál, a költségvetési intézmények teljes körénél, továbbá a kijelölt nonprofit szervezeteknél 312 ezer forint volt; ezen belül: a közszférára jellemző költségszint 283 ezer forint, a vállalkozói köré 328 ezer forint. Kiugróan magas volt az élők munkáinak költsége a pénzügyi és biztosítási tevékenység, a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás

ágakban, s a kocszgyártás, kőolaj-feldolgozás ágazatban, melyeknél a munkaerőköltség több mint kétszerese a nemzetgazdasági átlagnak.

Az élők munkáinak költsége nem érte el a nemzetgazdasági átlag kétharmadát a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, a humán-egészségügyi, szociális ellátás ágakban, illetve a textília, ruházat, bőr és bőrtérmék gyártása ágazatban. Az átlagnál lényegesen alacsonyabb munkaerőköltség jellemezte a mezőgazdaság, az erdőgazdálkodás, a halászat és az egyéb szolgáltatás nemzetgazdasági ág szervezeteit is. A legmagasabb és a legalacsonyabb munkaerőköltségű gazdasági ágak sorrendje 2008 óta lényegében nem változott.

1. tábla

A legmagasabb és a legalacsonyabb munkaerőköltség jellemezte nemzetgazdasági ágak sorrendje, 2012

Jele	Nemzetgazdasági ág	Munkaerő-költség, forint/fő/hó	Sorrend
K	Pénzügyi és biztosítási tevékenység	648 959	1
D	Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	628 567	2
J	Információ és kommunikáció	565 985	3
S	Egyéb szolgáltatás	215 743	17
Q	Humán-egészségügyi, szociális ellátás	203 294	18
I	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	183 663	19

A havi átlagos munkaerőköltség 2012-ben átlagosan 312 380 forint volt, a növekedés 6,7%-os 2008-hoz viszonyítva, vagyis évente átlagosan 1,6%-kal lett magasabb az alkalmaztatás költsége. A bruttó munkajövedelem 13,8 %-kal nőtt, míg a szociális költségek, képzés és más költségek 10, illetve 10,7%-kal csökkentek. A négy év során a munkaerőköltség összetétele is jelentősen átalakult, a szociális költségek, a képzés és más költségelemek részaránya 4,6 százalékponttal csökkent a munkajövedelem arányának javára.

2. tábla

A munkaerőköltség összetétele

Megnevezés	2008		2012	
	forint/fő/hó	%	forint/fő/hó	%
Munkajövedelem	206 327	70,5	234 698	75,1
Szociális költségek	77 297	26,4	69 518	22,3
Képzés és más költségelemek	9146	3,1	8 164	2,6
Munkaerőköltség összesen	292 770	100,0	312 380	100,0

A munkaerőköltség összetevői:

- Munkajövedelem
- Szociális költségek
- Képzés és más költségelemek

a) Munkajövedelem

A munkajövedelem a munkavégzéshez kapcsolódóan fizetett vagy természetben nyújtott javadalmazások összessége, mely közvetlenül a munkavégzés ellentételezését jelenti.

A munkaerőköltségből a munkajövedelmek részaránya 75, a szociális költségeké 22% volt, a képzés és más költségelemek részaránya nem érte el a 3%-ot. A szociális költségek nagyságát alapvetően befolyásolja a munkajövedelem nagysága, hiszen legnagyobb hányada a munkajövedelem-elemekhez kapcsolódó kötelező járulékok.

A munkajövedelem legnagyobb hányadát (átlagosan 71%-át) kitevő alapbérhez járuló bérpótlékok mellett az elvégzett feladatok mennyisége, minősége alapján fizetett jutalmak, prémiumok mértéke is eltérő az egyes gazdasági ágakban. A nem rendszeres kereseti elemek aránya a gazdasági ágak közül a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás nemzetgazdasági ágban, a kocsigyártás, kőolaj-feldolgozás ágazatban a legmagasabb (a munkajövedelem 15,3%-a, valamint 20,7%-a volt 2012-ben); az oktatás (3,2%), a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás (2,3%) és a humán-egészségügyi, szociális ellátás (2,1%) nemzetgazdasági ágakban a legalacsonyabb.

A munkajövedelemből a béren kívüli juttatások¹ (egyéb munkajövedelem) részaránya átlagosan 6,2%; a vállalkozások és a költségvetésből gazdálkodó intézmények között nem volt érdemi eltérés.

A nemzetgazdaság különböző területei között a keresetek nagysága tekintetében jelentős különbségek vannak, és az egyéb munkajövedelem esetében sincs ez másképp. A béren kívüli juttatások a munkajövedelem belüli részaránya 3,6 és 12,8% között változott a gazdasági ágak mentén.

A humán-egészségügy, szociális ellátás területen dolgozók keresetét 5500 forint egyéb munkajövedelem egészíti ki átlagosan havonta, míg a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás nemzetgazdasági ágához, illetve a gyógyszergyártás ágazathoz tartozó munkáltatók ennek 6,6–12,6-szeresét nyújtják ilyen címen munkavállalóiknak.

A gyógyszergyártásban a részvény- és értékpapír-juttatás relatíve nagy aránya magyarázza a kiemelkedően magas egyéb munkajövedelmet. A szakágazatban dolgozók egyéb munkajövedelmének 42,3%-a részvény- és értékpapír-juttatás.

A juttatási formák közül a munkáltatók az étkezési költségtérítést preferálják – ez teszi ki az összes egyéb munkajövedelem 27%-át. Az egyéb természetbeni munkajövedelmek aránya 23%, míg a munkába járás költségeinek térítése a harmadik legnépszerűbb juttatási forma, 15%-kal. A munkába járás költségei a humán-egészségügy ágban eléri a 30%-ot, a textilipar, ruházat, bőr és bőrtermék gyártása ágazatnál a 43%-ot. Míg a versenyszférában az étkezési térítés részaránya 5,7 százalékponttal magasabb, mint a költségvetési szférában, addig a munkába járással kapcsolatos költségtérítések tekintetében 4,7 százalékpontos az elmaradása a költségvetési szférától. A közszféra túlsúlya jellemezte nemzetgazdasági ágakban a törvényi előírások alapján fizetett jubileumi jutalom az egyéb munkajövedelem közel 20,1%-át tette ki, a vállalkozásoknál ez az arány 1,5%. Ezt a munka törvénykönyvében szereplő alacsonyabb mérték, illetve az magyarázza, hogy az ún. „törzsgárdatagság” a vállalkozási körben meglehetősen ritka, a vállalkozások piaci környezetéhez való alkalmazkodása miatti profilváltások, illetve a munkavállalók személyes ambíciói indukálta munkahelyváltások egyaránt ez irányban hatnak.

b) Szociális költségek

2012-ben a szociális költségek 90%-át a valamely alapba fizetett járulékok, hozzájárulások tették ki. A kötelező befizetések mintegy 88, a megállapodás alapján fizetett élet- és baleset-biztosítási díjak 2%-ot jelentet-

tek. A kötelező szociális járulékok 12%-kal voltak alacsonyabbak, mint 2008-ban, a munkáltató által önként vállalt élet- és baleset-biztosítási díjak viszont 21%-kal csökkentek 4 év alatt, elsősorban a költségvetési szférában maradtak el az ilyen jellegű juttatások.

Az elbocsátásokhoz kapcsolódó végkielégítés szociális költségeken belüli aránya átlagosan 3,1% volt, az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység ágban, illetőleg a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása ágazatban ennél lényegesen magasabb (20,1%, valamint 6,0%).

c) Képzés és egyéb költségelemek

2012-ben a munkaerőköltségen belül a képzés és más költségelemek részaránya átlagosan 2,6% volt, a versenyszférában ennél alacsonyabb 2,5, a közszférában ennél magasabb, 3,2%. Míg a szakképzési költségek fajlagos havi összege a versenyszférában volt jelentős (4240 forint/fő/hó), addig a költségvetés területén az egyéb bér volt kétszerese a versenyszférában megfigyeltnek. A szakoktatás költségei a gyógyszeriparban voltak a legmagasabbak, 12 840 forint/fő, ezen kívül az információ és kommunikáció, a pénzügyi és biztosítási tevékenység, a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás gazdasági ágakban voltak jelentősebbek.

Munkaerő-toborzásra havi 394 forintot költöttek a vállalkozások, a költségvetési szférában az „olcsóbb állam” koncepciója folytán ilyen jellegű költség gyakorlatilag nem merült fel.

1.2. A munkaerőköltség változása

A havi átlagos munkaerőköltség a közép- és nagyvállalkozások (legalább 50 főt foglalkoztatók), a költségvetés és társadalombiztosítás, valamint a kijelölt nonprofit szervezetek körében 2012-ben átlagosan 333 958 forint volt, a 2011. évinél 2,6%-kal magasabb. Ezen belül a bruttó munkajövedelem 3,9%-kal nőtt, a szociális költségek 1,3%-kal csökkentek, míg a képzés és más költségelemek szintén alacsonyabbak lettek. Amíg az alkalmazás költsége a közszférában enyhén csökkent, addig a vállalkozások esetében emelkedett. A közszférabeli csökkenésben jelentős szerepe volt annak, hogy 2012-ben 1,5-ször annyi közfoglalkoztatott dolgozott, mint egy évvel korábban, a közfoglalkoztatotti bér pedig lényegesen alacsonyabb, mint a közszférában fizetett átlagkereset.

Az egy főre jutó teljesített munkaórák száma enyhén csökkenést mutatott egy év alatt (0,7%), az egy teljesített munkaóra jutó munkaerőköltség 3,2%-kal nőtt a nemzetgazdaságban.

A megállapodás szerinti befizetések 2011-hez képest 7%-kal csökkentek. Míg a versenyszférában 10%-kal csökkentek az előző évi értékhez képest, addig a költségvetési szférában az e célra történő kifizetések mintegy 26%-kal emelkedtek egy év alatt. A jóléti és kulturális költségek jelentős emelkedését a munkabérek nettó értékének megőrzése érdekében bevezetett bérkompensáció okozta, amelynek elszámolására ezen jogcím alatt került sor.

A foglalkoztatás elősegítésére nyújtott bér-, illetve bérjáruléktámogatások (pl. START-kártya, tartós munkanélküliek foglalkoztatásának támogatása stb.) fajlagos összege mindössze 1,5%-kal haladta meg a 2011. évit. A támogatások átlagosan havonta 742 forinttal csökkentették a munkaerőköltséget. Az egy főre jutó támogatás nagysága az ingatlanügy-letek nemzetgazdasági ágban volt a legmagasabb, havonta és munkavállalónként közel 13 ezer forint.

A verseny- és a közszférában a foglalkoztatás reálköltsége – 2011-hez viszonyítva a fogyasztói árak 5,7%-os emelkedése mellett – előbbiben 0,6, míg utóbbiban 7,4%-kal csökkent. 2012-ben a teljesített munkaórák száma összességében 1,9%-kal nőtt az egy évvel ezelőttihez viszonyítva. A versenyszféra teljesített munkaórái 0,6, míg közszféra munkaórái 3,5%-kal emelkedtek.

¹ A béren kívüli juttatások közül csak a nemzetközi kereset fogalmába tartozó juttatási formák tartoznak az egyéb munkajövedelembe.

3. tábla

A munkaerőköltség változása, 2012/2011 (előző év = 100%)

Nemzetgazdasági ágak	A munkaerőköltség változása		
	folyó áron	termelőiár-indexszel korigálva	fogyasztóiár-indexszel korigálva
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	-2,5	-15,5	-7,8
Bányászat, kőfejtés	10,2	5,7	4,3
Feldolgozóipar	6,2	1,8	0,5
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	4,6	0,3	-1,1
Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmosztás	5,3	0,9	-0,4
Építőipar	11,0	8,9	5,0
Kereskedelem, gépjárműjavítás	8,7	x	2,8
Szállítás, raktározás	2,9	x	-2,6
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	9,3	x	3,4
Információ és kommunikáció	1,4	x	-4,1
Pénzügyi és biztosítási tevékenység	-1,6	x	-6,9
Ingatlanügyletek	2,2	x	-3,3
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	5,8	x	0,1
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	8,5	x	2,7
Közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	-5,4	x	-10,5
Oktatás	1,9	x	-3,6
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	0,1	x	-5,3
Művészet, szórakoztatás, szabad idő	5,1	x	-0,6
Egyéb szolgáltatás	2,9	x	-2,7
Nemzetgazdaság összesen	2,6	x	-3,0
Ebből:			
Versenyszféra	5,1	x	-0,6
Költségvetés	-2,1	x	-7,4

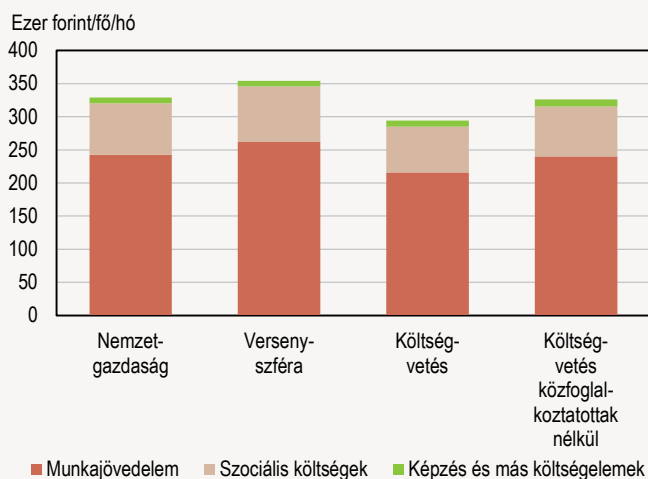
2. A munkaerőköltség 2013-ra vonatkozó becslése*

A munkaerőköltség-adatok továbbvezetéséhez az alapszámításokat a – 2013. évi havi integrált gazdaságstatisztikai felvételből származó – munkajövedelem-indexek, a 2012. évi munkaerőköltség-felvétel tényezői, illetve a kötelező járulékokra vonatkozó jogszabályok jelentették. A becslés vonatkozási köre a legalább 5 fős vállalkozások, a költségvetési szféra, illetve a kijelölt nonprofit szervezetek. A 2013. évi becsült munkaerőköltség egy fő teljes munkaidőre számítva havi átlagban 329 ezer forint, ami azonos vonatkozási körre vetítve kicsivel több, mint 6,3%-os növekedést jelent a 2012. évihez képest.

2013-ban tovább nőtt az alacsony keresetű közfoglalkoztatottak száma a költségvetésben (26,6%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva). A közfoglalkoztatottak hatását kiszűrve 2013-ban az átlag munkajövedelem 240 ezer forintra becsülhető, ami 11,1%-kal magasabb, mint a teljes költségvetésre vonatkozó átlag. Összességében a közfoglalkoztatottak bérének figyelmen kívül hagyásával, a munkaerőköltség 295 ezer helyett 326 ezer forintot tett ki a közszférában 2013-ban.

A munkaerőköltség alakulása, 2013*

1. ábra

* Továbbvezetett munkaerőköltség.

4. tábla

Munkaerőköltség összege, megoszlása és változása, 2013*

Megnevezés	Nemzetgazdaság			Ezen belül:					
				versenyszféra			költségvetés		
	forint/fő/hó	megoszlás, %	2012=100%	forint/fő/hó	megoszlás, %	2012=100%	forint/fő/hó	megoszlás, %	2012=100%
Munkajövedelem	242 720	73,8	106,1	262 115	73,9	109,3	216 068	73,4	104,4
Szociális költség	77 802	23,6	107,7	83 860	23,7	108,8	69 199	23,5	109,7
Képzés és más költségelemek	8564	2,6	101,9	8 507	2,4	105,1	9257	3,1	90,8
Munkaerőköltség	329 086	100,0	106,3	354 483	100,0	109,1	294 524	100,0	105,1

* Továbbvezetett munkaerőköltség.

További információk, adatok (linkek):[Módszertan](#)[Táblázatok](#)[Táblák \(STADAT\)](#)www.ksh.hu**Elérhetőségek:**kommunikacio@ksh.hu[Információs szolgálat](#)
Telefon: (+36-1) 345-6789